

ДРУШТВО ФИЗИЧАРА СРБИЈЕ
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ И СПОРТА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Задаци за окружно такмичење ученика средњих школа 2006/2007. године

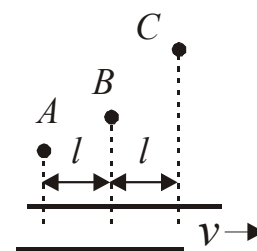
I разред

1. Две хомогене свеће, чије су висине у почетном тренутку биле једнаке h , налазе се на међусобном растојању d . Растојање сваке свеће од њој ближе стране зида такође је једнако d (слика 1). Одредити интензитета брзина којима се крећу сенке свећа по зидовима ако прва свећа изгори за време t_1 , а друга за време t_2 ?

(Млади физичар 64.1.2)

(20п)

2. Мале куглице А, В и С се налазе на различитим висинама изнад покретне траке која се креће константном брзином $v = 2 \text{ m/s}$ хоризонтално као на слици 2. Хоризонтална удаљеност између куглица је $l = 2 \text{ m}$. Све куглице из мировања почну истовремено слободно да падају (отпор ваздуха занемарити) и у том тренутку куглица С је била 45 m изнад куглице В. Одредите са којих висина су падале куглице ако су све пале у исту тачку на покретној траци. За интензитет убрзања Земљине теже узети $g = 10 \text{ m/s}^2$.

Слика 2.

(20п)

3. Железничка композиција састоји се од 10 идентичних вагона. Композиција се вуче по правој хоризонталној прузи константном хоризонталном силом, која делује на први вагон. Ако са $T_{2,3}$ означимо силу затезања на спојницама између другог и трећег вагона, а са $T_{6,7}$ силу затезања између шестог и седмог вагона, одредити однос $T_{2,3}/T_{6,7}$. Занемарити све силе трења у систему.

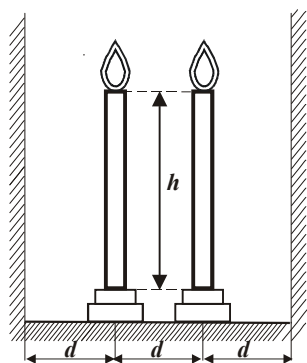
(20п)

4. Отпорник електричне отпорности $R_1 = 36 \Omega$ везан је са другим отпорником електричне отпорности R_x тако да је њихова укупна отпорност $R_e = 12 \Omega$. Укупна јачина струје која пролази кроз ову комбинацију отпорника износи $I = 5 \text{ A}$. Одредити јачине струја које протичу кроз сваки од тих отпорника.

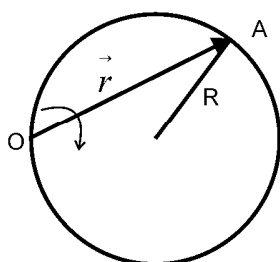
(20п)

5. Тело А креће се по хоризонталном кружном жлебу радијуса $R = 50 \text{ cm}$ тако да радијус вектор $\vec{r}$ тела А у односу на тачку О има константну угаону брзину $\omega_0 = 0,4 \text{ rad/s}$ (слика 3). Одредити интензитет брзине и убрзања тела А у односу на центар кружнице.

(20п)

Слика 1.

Слика 3.

Задатке припремио: мр Зоран Мијић
 Институт за физику, Београд
 Рецензент: др Александар Срећковић
 Физички факултет, Београд
 Председник комисије: др Мићо Митровић
 Физички факултет, Београд

ДРУШТВО ФИЗИЧАРА СРБИЈЕ
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ И СПОРТА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Решења задатака за окружно такмичење ученика средњих школа 2006/2007. године
I разред

1. Нека се за време Δt висина прве свеће смањила за Δh_1 , а друге свеће за Δh_2 (слика 1). Тада ће се сенка на левом зиду (од прве свеће) спустити за растојање $\Delta x_1 = \Delta h_1 + (\Delta h_1 - \Delta h_2) = 2\Delta h_1 - \Delta h_2$ (5п). Аналогно, сенка на десном зиду ће се спустити за $\Delta x_2 = \Delta h_2 - (\Delta h_1 - \Delta h_2) = 2\Delta h_2 - \Delta h_1$ (5п). Пошто су брзине сагоревања свећа константне важи $\Delta h_1 = \frac{h}{t_1} \Delta t$ (2п) и $\Delta h_2 = \frac{h}{t_2} \Delta t$ (2п) па се за брзине сенки добија $v_1 = \frac{\Delta x_1}{\Delta t} = \frac{h}{t_1 t_2} (2t_2 - t_1)$ (3п),

$$v_2 = \frac{\Delta x_2}{\Delta t} = \frac{h}{t_1 t_2} (2t_1 - t_2) \text{ (3п)}.$$

2. *I начин:* Иста тачка на траци ће се налазити вертикално испод куглице у временским интервалима од по $\Delta t = 1\text{s}$ (2п). Како је $h_c = h_b + 45\text{m}$ (1п), да би куглице пале у исту тачку мора да важи једначина $g(t_b + \Delta t)^2 / 2 = gt_b^2 / 2 + 45\text{m}$ (4п) одакле се за време падања куглице В добија $t_b = 4\text{s}$ (3п). Време падања куглице С је $t_c = t_b + \Delta t = 5\text{s}$ (2п) и куглице А $t_a = t_b - \Delta t = 3\text{s}$ (2п). За тражене висине се добија $h_a = gt_a^2 / 2 = 45\text{m}$ (2п) и аналогно за куглицу В $h_b = 80\text{m}$ (2п) и куглицу С $h_c = 125\text{m}$ (2п)

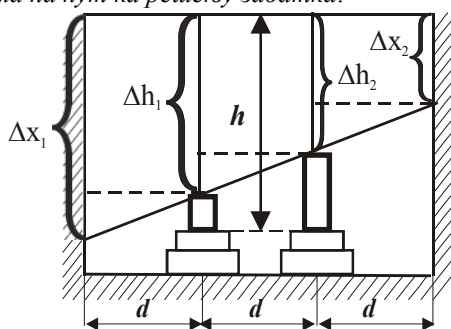
II начин: Пошто куглице почињу да падају истовремено, када куглица В падне на покретну траку, куглица С ће се налазити на висини $h=45\text{m}$ изнад траке. Да би куглица С пала на исто место на траци она мора висину h прећи за време $t = 1\text{s}$ (2п). То значи да на висини h куглица мора да има брзину $v = (h - gt^2 / 2) / t = 40\text{m/s}$ (4п). Да би куглица имала ову брзину на висини h морала је већ пасти за $h' = v^2 / 2g = 80\text{m}$ (2п). На основу тога висина са које куглица С мора пасти на траку је $H_c = h' + h = 125\text{m}$ (2п). Укупно време слободног пада куглице С је $t_c = \sqrt{2H_c / g} = 5\text{s}$ (2п) па су времена слободног пада осталих куглица $t_b = t_c - 1\text{s} = 4\text{s}$ (2п) и $t_a = t_b - 1\text{s} = 3\text{s}$ (2п). На основу времена слободног пада куглице А и В могу се одредити висине са којих морају почети падати тј. $H_a = gt_a^2 / 2 = 45\text{m}$ (2п) и аналогно $H_b = 80\text{m}$ (2п).

3. Једначина кретања целе композиције је $10ma = F$ (4п), док је кретање прва два вагона описано једначином $2ma = F - T_{2,3}$ (4п), где су F - вучна сила, m - маса једног вагона и a - убрзање композиције. Из претходне две једначине добија се $T_{2,3} = \frac{4}{5}F$ (3п). Аналогно за кретање првих шест вагона важи

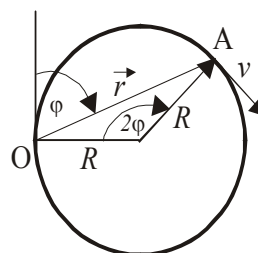
$$6ma = F - T_{6,7} \text{ (4п) односно } T_{6,7} = \frac{2}{5}F \text{ (3п), па следи да је тражени однос } T_{2,3} / T_{6,7} = 2 \text{ (2п)}.$$

4. Очигледно је да отпорници морају бити везани паралелно па важи $R_e = R_1 R_x / (R_1 + R_x)$ (5п) одакле се добија $R_x = 18\Omega$ (5п). Напон на који су отпорници везани је $U = IR_e = 60\text{V}$ (4п) па се за јачине тражених струја добија $I_1 = U / R_1 \approx 1,67\text{A}$ (3п) и $I_x = U / R_x \approx 3,33\text{A}$ (3п).

5. У односу на тачку О угаона брзина тела је $\omega_0 = \Delta\varphi / \Delta t$ (2п). Са слике 2 се види да је угаона брзина у односу на центар кружнице $\omega = \Delta(2\varphi) / \Delta t$ односно $\omega = 2\omega_0$ (5п). Даље је интензитет брзине тела у односу на центар $v = \omega R = 0,4\text{m/s}$ (3п). Пошто је брзина константна тангенцијална компонента убрзања једнака је нули, $a_t = 0$ (4п) па је интензитет убрзања једнак нормалној компоненти $a = a_n = v^2 / R$ (4п). Након замене нумеричких вредности добија се тражено решење $a = 0,32\text{m/s}^2$ (2п). *Напомена: Захтевом у поставци задатка за рачунање интензитета брзине и убрзања у односу на центар круга покушало се указати ученицима на пут ка решењу задатка.*

Слика 1.

Слика 2.